

# ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

|                                                      |     |
|------------------------------------------------------|-----|
| ՆԱԽԱԲԱՆ                                              | 5   |
| ԱՐՑԱՆ—ՍՅՈՒՆԻՔ                                        | 9   |
| Արցախ (Առնայիէ Ղաւարաղ)                              | 11  |
| 1. Լին նաւ միւն աշխարհնէն                            | 11  |
| 2. Օխաղ ախպոր մին քուրը                              | 16  |
| 3. Օխաղ քուր                                         | 18  |
| 4. Կռնը կորած ախմիզը                                 | 21  |
| 5. Ըշխարքն աւանաքախճըր պննը                          | 24  |
| 6. Քա խն ծնկնէրը ծիծղղուտեցնն                        | 28  |
| 7. Քա Հունց ա շորանը թաքալըրնն ըխճըկանն ողում        | 30  |
| 8. Էրկու ախպըր                                       | 38  |
| 9. Խորթ ախպոր խորթ քորը                              | 42  |
| 10. Ըշխարքումըս աւմճընն Հինշ ուրմն աղեղալն ա քլինյամ | 45  |
| 11. Լողմանին գամրգնի վա կյամ                         | 45  |
| 12. Քա Հունց ըրծաթն դմման վաղ աղեղալ                 | 52  |
| 13. Անահիտ                                           | 54  |
| 14. Հորն ու մորը ծախող աղան                          | 58  |
| 15. Եննը վըրցալու կապած ըխճըկանը նաղլը               | 60  |
| 16. Սովղաքլմորնն նաղլը                               | 64  |
| 17. Եահ-Մուրադնն նաղլը                               | 69  |
| 18. Քաքալըրնն աղեն նաւ քըշալնն նաղլը                 | 74  |
| 19. Մունք իվիլ ընք                                   | 77  |
| 20. Քլինն Հունց տեղ, գլնղնւմ ըմ Հիշտեղ               | 80  |
| 21. Զնլղմնն սարումը                                  | 83  |
| 22. Ղաղըր պահող աղան                                 | 88  |
| 23. Լնվոթունը մըննա ինգլիլ լի                        | 93  |
| 24. Դնլղլմորնն աղան                                  | 95  |
| 25. Ընկերը                                           | 104 |
| 26. Քալալ ախպըրը                                     | 107 |
| 27. Ըկտալլիլը                                        | 109 |
| 28. Կորածը գտնվեց                                    | 115 |
| 29. Հաստ ու պերակ լոխ մին կլին ա                     | 121 |
| 30. Խմաստուն կնեղլը                                  | 124 |
| 31. Լիվոթունը կորլիլ լի                              | 127 |
| 32. Բահլնլի Դանանդնն իրնք խոսկը                      | 130 |
| 33. Կնգանը Հիննըրը                                   | 134 |

|                                                   |     |
|---------------------------------------------------|-----|
| 34. Իրեն խոսկ                                     | 136 |
| 35. Կուճուր հառթեր                                | 140 |
| 36. Իրեն կըլնի                                    | 143 |
| 37. Փշտեն պայմանը                                 | 145 |
| 38. Վրեակն թոխկան                                 | 149 |
| 39. Կիտե պերան խննքին նազը                        | 150 |
| 40. Մընե ախպերը նաե կուճուր ախպերը                | 152 |
| 41. Թաքավըրեն պայմանը                             | 155 |
| 42. Իտի կնեղլ էլ ա խննմ ...                       | 155 |
| 43. Փխան փաշ                                      | 161 |
| 44. Հալալ Ղուլգյազը նաե հարամ Ղուլգյազը           | 163 |
| 45. Ճիրհեղեղը                                     | 166 |
| 46. Լոզմանին նաե շարանը                           | 167 |
| 47. Ասավաժ հրացրուց                               | 169 |
| 48. Սըմըրուկնէն ճնրը                              | 171 |
| 49. Ասավաժ ընողացն ա պարտական                     | 172 |
| 50. Հարուն-Ղարունեն նազը                          | 174 |
| 51. Մարթին աշկը                                   | 176 |
| 52. Թա հունց ա ժողողլին խանըն ըխնըկանը փըխնըցնում | 178 |
| 53. Վանքեն քյաննանն                               | 181 |
| 54. Հատուանա տուաժ ըռուղին...                     | 183 |
| 55. ժողողլին նաե Դյաննըլըլին                      | 185 |
| 56. ժողողլուն սլզենը                              | 187 |
| 57. ժողողլին դաշազ ա ինգյանմ                      | 189 |
| 58. Սովը Եի մենողը վախել լի                       | 191 |
| 59. Օվլի փիրուանն ճըղտակլիրը                      | 192 |
| 60. Մարթն աննէ կլինքավ լի աղրում...               | 194 |
| 61. Իտի էլ լի մեալ                                | 196 |
| 62. Իմաստուն Ղանգը                                | 198 |
| 63. Թա հնր հարկավըր եկավ մեխը                     | 199 |
| 64. Դյաննում ըմ, գյաննում ըմ                      | 200 |
| 65. Անգարդ մարթ լի կա                             | 201 |
| 66. Դարգեն Եհա դյաննան էլ կա                      | 202 |
| 67. Ախքազը հալի աղեռավ                            | 203 |
| 68. Հոգեաղը                                       | 205 |
| 69. Իրեն կուլան                                   | 207 |
| 70. Մարթը նաե աբը                                 | 208 |
| 71. Ազըրեսը նաե կյանը                             | 209 |
| 72. Սըտեն օլինը                                   | 211 |
| 73. Էրկու տուն րիրանդի քանդղից...                 | 213 |
| 74. Շունը նաե կյանը աննը Եհա խոսում ին            | 214 |
| 75. Զորուն պինը մին աղեղ ինիլ լի                  | 215 |
| 76. Ըշխարքընա մարթիքլն ըն շա՛ա, Թա կնանքը         | 217 |
| 77. Վըրցակեն շեն քցիլը                            | 219 |
| 78. Կյանը նաե բախրան                              | 221 |
| 79. Ըզըրեսին հըրանքըլը...                         | 223 |
| 80. Օղտընն պար կյանը                              | 226 |

|                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------|-----|
| 81. Վանք շինողն ուրիշն յիշեցիք . . . . .                               | 227 |
| 82. Դնիչ կաց... . . . .                                                | 228 |
| 83. Լնվթութունը միշտ կմնա . . . . .                                    | 229 |
| 84. Օցնն վրեր տինիս ծուցումբա, քրքցնես, ես կըտանում քեզ կըծն . . . . . | 230 |
| 85. Մաստան օցը . . . . .                                               | 237 |
| 86. Օցնն խոսկը . . . . .                                               | 239 |
| 87. Ըրկամբնանանուն աստուծ լի ինիլ . . . . .                            | 240 |
| 88. Լիվթութուն ընողնն վերլը . . . . .                                  | 242 |
| 89. Խընչունք հառհեր . . . . .                                          | 244 |
| 90. Ուլամը . . . . .                                                   | 247 |
| 91. Դերին ազոտկը . . . . .                                             | 249 |
| 92. Քա հունց մուլան քլինանց էն դունյան, ես եկամ . . . . .              | 251 |
| 93. Լըթըրքեցուց եազլը . . . . .                                        | 253 |
| 94. Քյամբալ տինիզլը . . . . .                                          | 254 |
| 95. Ամեքյա երեսուն կապնկ էլ լի ինգլնմ . . . . .                        | 257 |
| 96. Հո՛ւ ըրամ, հո՛ւ լըրամ, պըրկըփոխան կնեզլն ըրամ . . . . .            | 259 |
| 97. Զըզացընն Հըրսաննքլը . . . . .                                      | 263 |
| 98. Մուվթութունը զուլում պնն ա . . . . .                               | 265 |
| 99. Մարթին կլիրեզմանը քանդոզ կնեզլը . . . . .                          | 267 |
| 100. Մարթին համատարիմը շոնն ա . . . . .                                | 269 |
| 101. Դերին սըվըցրեն, դիրը կնգանը սիպուրկցրեն . . . . .                 | 271 |
| 102. Իրեք վըսկն սար . . . . .                                          | 274 |
| 103. Զպըլուն դարզը . . . . .                                           | 275 |
| 104. Խընթութունն ան պուլութունը . . . . .                              | 277 |
| 105. Մնխնն խաշուն . . . . .                                            | 278 |
| 106. Քա հունց ա կնեզլը մարթին կլիթըվցնում . . . . .                    | 280 |
| 107. Նուքյարեն քլամպլը . . . . .                                       | 282 |
| 108 Մարթին շորամ լըն Էինանիլ . . . . .                                 | 284 |
| 109. Լանգլը նան քառը . . . . .                                         | 286 |
| 110. Սառ ըտողներեն նազլը . . . . .                                     | 288 |
| 111. Լըռհըններեն ումնգն ինգլանթ պատրունը . . . . .                     | 289 |
| 112. Կնեզլն օրան կլմիը վըեր ա թակում . . . . .                         | 291 |
| 113. Զուլարանը ետ տար, քեզ էլ ա հարկամըեր կլիւմկան . . . . .           | 293 |
| 114. Ինձ կաղլիզլն էլ ա լայաղ, քոռն էլ . . . . .                        | 295 |
| 115. Հունց պնն ըրա, վըեր փուլմանիս վուլ . . . . .                      | 297 |
| 116. Մի կյուզուռողնն հինարը . . . . .                                  | 299 |
| 117. Մարթը կնգանն ըսպանում ա, վանգն կնեզլ պիրնմ . . . . .              | 301 |
| 118. Մարթ մըռնըցնող դիրը . . . . .                                     | 303 |
| 119. Խընչը պակաս մարթը . . . . .                                       | 304 |
| 120. Մարթը կընինանիլն, նոր առըտուր անընն . . . . .                     | 306 |
| 121. Քաղըննք օտն՝եքլ, օ՛տննքլ թաղըննքլ . . . . .                       | 307 |
| 122. Էլ իփըցրած կուրկը քարերը կարել լըք կըլվըտակն տինիքլ . . . . .     | 309 |
| 123. Դիրը նան տըվարածը . . . . .                                       | 311 |
| 124. Ա՛ հնգեր, բնզըտ հլթրն . . . . .                                   | 312 |
| 125. Օզնզը նան սիբականը թակ ըն օտում . . . . .                         | 314 |
| 126. Լոխ մին գիրիլ լի՞ ... . . . .                                     | 316 |
| 127. Խընչը մընծնն նան կուռուրեն լիրն լի . . . . .                      | 318 |

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| 128. Մուլլեն պար կլալը                                              | 320 |
| 129. Խոխա պիտոզ Կնոփին                                              | 322 |
| 130. Հախն ա ...                                                     | 324 |
| 131. Քթոյին մինն խմն ա, պա մի՛նը հոյրն ա ...                        | 326 |
| 132. Միշտ քնկո անող մըրթնկնկլը                                      | 328 |
| 133. Բաքավըներն ախպորը դարդը                                        | 330 |
| 134. Մորը լնդին                                                     | 332 |
| 135. Սուրփեն խափիլը                                                 | 333 |
| 136. Մարթին ամենաննդ տեղը                                           | 334 |
| 137. Իրեք Հարց                                                      | 335 |
| 138. Խոսկեն մինը զորթ կինի, մինը՝ սոս                               | 337 |
| 139. Փնորի                                                          | 339 |
| 140. Ուրան Թարիփ անող մարթը                                         | 341 |
| 141. Պընչ ու խընչունք ախպըները                                      | 342 |
| 142. Հալալ ախպոր տընդը վընչ մի պնն տալ չի                           | 345 |
| 143. Մարթին քն ավողը կնեղյն ա...                                    | 346 |
| 144. Պըլըպուղուն խոսկը                                              | 348 |
| 145. Մուցեն քարը                                                    | 350 |
| 146. Բախտն ըհընց կօղեն                                              | 351 |
| 147. Էլլա էն առաւմանն ասե...                                        | 352 |
| 148. Խոսկը ըսեցն, կրակն ինզի                                        | 353 |
| 149. Հրծաթն ամանը                                                   | 354 |
| 150. Հինչ անես, քնդ կանես                                           | 355 |
| 151. Միյով կըկլա ...                                                | 356 |
| 152. Փն յըմ սոսում...                                               | 357 |
| 153. Փալալը                                                         | 358 |
| 154. Հղեննի կըկանչի                                                 | 360 |
| 155. Բարը կանանչ կերով                                              | 361 |
| 156. Հըմընչողեն ախնիզ յըն տալ                                       | 362 |
| 157. Ասահությունը ձախորդություն կրերի                               | 363 |
| 158. Տոնըս կուրցրալ ըմ                                              | 364 |
| 159. Բալանող Թագավորի, Թալանված գյուղացու և խաբված վեղիւրների մասին | 365 |
| 160. Կնոջ սատանայությունների մասին                                  | 367 |
| 161. Պընչն աղումը սոսուծ կաղե                                       | 369 |
| 162. Անխելք մարթը                                                   | 371 |
| 163. Էրկու ախպեր                                                    | 374 |
| 164. Իրեք կնեզլ                                                     | 377 |
| 165. Հիվորը օշափներն մընծ ախպերն ա տեռում                           | 379 |
| 166. Աշանցիների սոսը                                                | 381 |
| 167. Մարթը նան կնեզլը                                               | 382 |
| 168. Դարդին                                                         | 384 |
| 169. Պառակի բաղը                                                    | 385 |
| 170. Դոնգունց փլանքյաննց վնեկքյանցիւ Թագավորը                       | 386 |
| 171. Փալալը                                                         | 389 |
| 172. Հիկաղեն էծը                                                    | 392 |

|                                                         |     |
|---------------------------------------------------------|-----|
| 173. Թաքավընթիւն տղան ոգում լի մեռնէ . . . . .          | 395 |
| 174. Թաքանց թագավորը . . . . .                          | 398 |
| 175. Կարիշ տղան . . . . .                               | 411 |
| 176. Թագավորի տղան . . . . .                            | 417 |
| 177. Հրեղան ծին . . . . .                               | 425 |
| 178. Գարվիշին խոխերբը . . . . .                         | 431 |
| 179. Օխաւ արագոր մին քերը . . . . .                     | 441 |
| 180. Հաւատարիմ կինը . . . . .                           | 453 |
| 181. Տղան հորը ճաննում լի . . . . .                     | 458 |
| 182. Հիշարքն առննափիւր . . . . .                        | 464 |
| 183. Ռեյրութ և փնրի . . . . .                           | 468 |
| 184. Թաշալ պուշկա . . . . .                             | 483 |
| 185. Ժանճան փարուլը . . . . .                           | 489 |
| 186. Անկինը . . . . .                                   | 495 |
| 187. Թագավորը, այգեպանն ու օձը . . . . .                | 501 |
| 188. Երկու եղբայրներ . . . . .                          | 503 |
| 189. Բախտի տեր Բաղին . . . . .                          | 506 |
| 190. Կաքավը և ազվեսը . . . . .                          | 512 |
| 191. Արագիլն ու սաղը . . . . .                          | 513 |
| 192. Էլը, ծին ու կովը . . . . .                         | 514 |
| 193. Գայլը, ազվեսը և ուղտը . . . . .                    | 515 |
| 194. Հինը անէս, քեզ կանես . . . . .                     | 516 |
| 195. Թաշիքը խոխա յա պիթում . . . . .                    | 519 |
| 196. Տղան մորը ինքս ա օնում . . . . .                   | 521 |
| 197. Մորը հըրսանեցը տղան ա անում . . . . .              | 524 |
| 198. Ամմեն հինը աղբարթին ծրեռքն ա . . . . .             | 526 |
| 199. Լեւոթունը կորչիլ լի . . . . .                      | 528 |
| 200. Սըլվընք փնկը . . . . .                             | 531 |
| 201. Հլիվորը վնգիլին թըլանում ա, պեց թողում . . . . .   | 533 |
| 202. Կեեզըս հնչնթ ա... . . . .                          | 536 |
| 203. Ուրիշի տան գործն խառնվիլ լըն . . . . .             | 537 |
| 204. Հաստ ու պերակ մին կլին ա . . . . .                 | 538 |
| 205. Չանս համփորզներն ու կրիան . . . . .                | 540 |
| 206. Անհյուրանք հեր ու տղան և խորամանկ հյուրը . . . . . | 541 |
| 207. Թաշալը, իր հայրն ու խանը . . . . .                 | 542 |
| 208. Մենակյացն ու քամին . . . . .                       | 544 |
| 209. Թագավորն ու աղքատը . . . . .                       | 546 |
| 210. Հիմար տերտերը . . . . .                            | 548 |
| 211. Կառապանն ու տերը . . . . .                         | 549 |
| 212. Այգեպանը, իր որդին ու օձը . . . . .                | 550 |
| 213. Հիմար տերտերն ու արը . . . . .                     | 552 |
| 214. Գրաղը . . . . .                                    | 554 |
| 215. Ավետարանն ու մարզը . . . . .                       | 555 |
| 216. Սոված հյուրը և ժլատ տանտերը . . . . .              | 556 |
| 217. Խորամանկ կինը . . . . .                            | 557 |

|                              |     |
|------------------------------|-----|
| 218. Աղքատն ու հարուստը      | 561 |
| 219. Պառաժի հացերն ու զոնազը | 564 |
| 220. Մինուհար տխրիկը         | 566 |
| 221. Մոլլան ու զոզերը        | 569 |
| 222. Էրկու տխրիկ             | 570 |
| 223. Ամեն մարթ իր տեղը քնի   | 571 |
| 224. Տանտերն ու հյուրը       | 572 |
| 225. Հյուրը                  | 573 |
| 226. Մոլլան ու էշը           | 574 |
| 227. Ուղտը, շորին, ազվեսը    | 575 |
| 228. Խուսափուշ աղերը         | 576 |
| 229. Փառաստան ըսկեսուր       | 578 |
| 230 Ակուփչանին. շամպանսկին   | 580 |
| 231. Ջեյնար                  | 582 |

#### ՀԱՎԵԼՎԱՍ

##### Մ Ե Ղ Ր Ի

|                              |     |
|------------------------------|-----|
| 232. Ուսկն խնձորին նազը      | 585 |
| 233. Զնամբրնու զուշի նազը    | 598 |
| 234. Նառզան                  | 606 |
| 235. Իրեթի նազը              | 618 |
| 236. Փառաստան զխանէ նառաղէլը | 628 |
| 237. Իմաստուն թաքալօրը       | 640 |
| 238. Յոխաը քուր              | 646 |
| 239. Շահ նազարա նազը         | 650 |
| 240. Զօրանա նազը             | 654 |

##### Ս Ի Ս Ի Ա Ն

|                       |     |
|-----------------------|-----|
| 241. Մարթ ու կնիկը    | 659 |
| 242. Լերբին՝ ոչ աստոծ | 662 |
| 243. Հայելին          | 665 |
| 244. Տերտերի վարձը    | 667 |
| 245. Անհավատարիմ կինը | 669 |
| 246. Բազա հարսը       | 671 |

#### Մանրագրություններ

|                                        |     |
|----------------------------------------|-----|
| Բառաբան, ցանկեր                        | 721 |
| Հատուկ տնունների ցանկ                  | 721 |
| Առարկայական ցանկ                       | 725 |
| Հեքիաթների ցանկն ըստ տեղի և առաջոցների | 732 |
| Հեքիաթների այրքենական ցանկը            | 739 |